

HÍRES
gyerektörténetek

A VILÁGRODALOM REMEKEI

HÍRES gyerektörténetek

KOSSUTH KIADÓ

BORÍTÓTERV
Horváth Zsuzsa

ISBN 978-963-544-456-4

Minden jog fenntartva

© Kossuth Kiadó 2021
© Szerzők, fordítók és jogutódaik 2021
Borítókép © 123RF

Ismeretlen kínai szerző

A kolduskirály leánya

A Szung-dinasztia uralkodásának idején, jóllehet Hangcsou, a birodalom székhelye, gazdagsága teljében virágzott, a város mégis nyüzsgött a koldusoktól. A koldusoknak még vezére is volt, akinek a „főnök” megszólítás járt, és aki nemcsak minden mozdulatukat tartotta szemmel, hanem minden beszédett alamizsnájukra is napi adót vetett ki. Esőzés, havazás idején megkímélte őket a koldulástól; embereit ilyenkor kásával táplálta és ellátta rongyokkal. Akárcsak a rabszolgák, akik urukat a világért sem mernék megsérteni, a koldusok is vak engedelmességgel viseltettek uruk iránt.

A főnök az alattvalóitól rendszeresen befolyt adóösszeggel uzso-ruüzleteket kötött. Így, ha pénzét nem verte el szerencsejátékban, vagy nem szórta örömlányokra, igazán nem volt nehéz vagyonos emberré válnia. A „hivatal” olyan biztos jövedelemforrást jelentett, hogy senki sem álmodhatott volna jobbat. Megvolt azonban az árnyoldala is. A címe, az nem hangzott valami ékesen! Ki törődik azzal, hogy a kolduskirálynak mekkora a vagyona, vagy hány nemzedékre visszamenő gazdag ősökkel kérkedhet! Királysága nem terjed túl a koldusok birodalmán, maga pedig a tisztességes polgárok körén kívül marad. Tekintélyre csupán a családon belül tehet szert, és a nagy ember szerepében csak odahaza tetszeleghet.

Ha mindez igaz is, ismeretes, hogy a világon mindig voltak előkelő nemesek és megvetett pórok. Az örömlányok, a színészek,

a hivatali és egyéb szolgák a második csoportba tartoznak. A koldus nevéhez, ha pénze nincs is, szégyenfolt nem tapad. Elég, ha a Tavasz és Ősz korszakbeli Vu Ce-hszüre emlékezünk, aki hazájából elmenekülve, Vu királyságában a piacon sipszóval kereste kenyerét; vagy a Tang-dinasztiabeli Cseng Jüan-hóra gondolunk, aki egy időben énekével tartotta fenn magát, később jó dolga lett, és selyempaplanal takarózott. Az ilyen emberek bizalmat gerjesztenek a foglalkozás iránt. Noha a polgároknak ezt az osztályát általában megvetik, az örömlányok, rabszolgák, színészek és hivatalos alárendelt személyek osztályánál kétségtelenül magasabb helyet foglal el. De legyen vége az elkalandozásnak.

Történetünk a hangcsoui kolduskirályról, nevezetesen Csin Lao-táról szól, akinek már az ősei is, hetedéziglen, hasonló hivatást űztek. Igazi gazdag ember: volt szép háza, termékeny földje, drága ruhákban járt, és a legjobb ételeket ette, tarsolya duzzadt a pénztől, s a szolgáknak és a szolgálólányoknak egész serege lebzselte körül. Ha akadt is nála gazdagabb ember a fővárosban, mindenesetre egyike volt a legtehetősebbeknek. Csin, tekintélyre áhítozván, címét az egyik rokoni barátjára ruházta, akit egyébként Rühösnek hívtak. Az volt a célja, hogy kényelmes visszavonultságban tölti napjait, s a koldusnemzetséggel való minden szégyenletes kapcsolatát megszakítja. A megszokás ereje azonban nagy úr, és a nép a városnegyedben, ahol lakott, tovább is kolduskirálynak nevezte. Ettől a névtől nem tudott szabadulni. Ekkor már ötvenedik évén is túl – mivel felesége meghalt anélkül, hogy fiat hagyott volna hátra – egyetlen leányával, a szépségéről híres Jü-nuval élt.

*Hibátlan nefrit ilyen ritkaság,
Kedves és gyöngé májusi virág,
Ha díszruhában látod, azt vélnéd,
Régidőkből való híres szépség.*

Leánya Csin számára drága kincsnél is kedvesebb volt. Kora gyermekségében már írni taníttatta, s a leány tizenöt-tizenhat éves korában különböző mértékekre költeményt írt vagy verset rögtönzött. Gyönyörűen hímzett és mesterien játszott a különböző hangszereken. Bármire is fogott, abban kiváló volt. Csin fejébe vette, hogy ezt az eszményi leányt előkelő emberhez adja feleségül. Való igaz, hogy ilyen leányt a híres, régi családokban sem lehetett volna könnyen találni, de lévén a kolduskirály leánya, megfelelő kéréssel mégsem jelentkezett. És mivel apja nem akarta közönséges kereskedőemberhez adni, még a tizennyolcadik évében sem volt jegyese.

Egy szép napon valamelyik szomszédja meglátogatta Csint, és így szólt:

– A Tajping-hídnál lakik egy csinos, művelt, húszéves diák, név szerint Mo Csi. Mivel szülei meghaltak és rokonsága szegény, még nem tudott megnősülni. Csak nemrégente tette le a vizsgát, amely a Császári Kollégiumba való felvételét lehetővé teszi. Ő szívesen nősülne oly módon, hogy aztán felesége családjánál lakjék. Miért nem szólsz neki, hogy legyen a vőd?

– Ez kitűnő ötlet – örvendezett Csin –, megkérhetlek, hogy vállald a házasságközvetítést?

A szomszéd beleegyezett, és indult egyenesen a Tajping-hídhöz, hogy szót értsen a diákkal.

– Őszinte leszek – mondta Mo Csinnek –, ősei kolduskirályok voltak, de Csin úr már rég abbahagyta ezt a foglalkozást. A leány elragadó, a család gazdag. Ha nem találod méltóságodon alulinak, segítségemre leszek a házasság megkötésében.

Mo Csi szótlánul ült.

„Eltartani nem tudom magam, megnősülni ugyancsak nem bírok – gondolta magában. – Ha most leereszkedem, s a leányt feleségül véve, a családjában élek, akkor kettőt fogok egy csapásra. Nem

engedhetem meg magamnak, hogy törődjem azzal, hogy mások ki-nevetnek.”

A házasságközvetítőnek azonban ezt mondta:

– Tanácsod kitűnő. De én túlságosan szegény vagyok a nászajándék megvásárlásához. Mit tehetek?

– Ezt csak bízd rám – nyugtatta meg a házasságközvetítő –, még egy darab papirost sem kell vásárolnod.

Midőn a szomszéd Mo Csi válaszával megérkezett Csinhez, tüstént kiválasztották a jó előjelű napot az esküvőre. És Mo Csi, ahelyett, hogy ajándékot küldött volna menyasszonyának, apósától maga kapott új ruhákat ajándékba az esküvőre. Mikor aztán felfedezte, hogy Jü-nu bájos is, okos is, azt se tudta, hová legyen a boldogságtól. Anélkül, hogy egy fillérjébe is került volna, szép asszonyra és kényelmes otthonra lelt. A mennyországban érezte magát. Ami a barátait illeti, azok jól tudták, hogy szegény, és nem nézték le a felesége családja miatt. Egy sem akadt köztük, aki kinevette volna.

Az esküvő után egy hónappal Csin pompás lakomát készíttetett, és felszólította vejét, hívja meg valamennyi diáktársát, tiszteljük meg őket jelenlétükkel. Már vagy hat-hét napja tarthatott a szakadatlan örömnep, mikor Rühös, Csin rokona, annak hírére vette és – nem alaptalanul – megsértődött.

– Ő éppolyan kolduskirály, mint jómagam! – mérgelődött. – Az egyetlen különbség köztünk, hogy az ő családja több nemzedéken át folytatta a munkát, és egy csomó pénzt halmozott fel. Engem mint rokont meg kellett volna hívnia, hogy poharamat ürítsem unokahúgom esküvőjén, de ő inkább idegeneket hívott meg, akik hat-hét napja lakomáznak, míg én még egy meghívókártyát sem kaptam. Mi a veje? Csak egy diák! Se nem miniszter, se nem udvari tanácsos. Talán nem ülhet velem egy asztalnál? Szabad engem így megvetni? Odamegyek, s majd rendezek én lakomát!

Összehívott vagy ötven-hatvan koldust. Ez volt csak a látvány!

*Mocskos, foltos rongyok és lyukas kalapok,
Hátukon takaró- és vánkoscafatok,
Szurtos kéz suhogtat bogos bambusznádat,
Tört cserépből bűzös rizsmaradék árad,
Csapatostul esnek a gazdag portára,
Felhőt ráz a szörny-had csúfos kiáltása.*

Mikor Csin kinyitotta a kaput, hogy lássa, mi okozza az éktelen lár-
mát, Rühös a koldushaddal berontott, és pokoli ordításba kezdett.
Rühös meg sem állt, míg a lakomázók közé nem ért, ott kedvére
falatozott, bort ivott, majd torkaszakadtából kiabált:

– Hívják ide a fiatal párt, hadd hódoljon nagybátyja előtt illő tisz-
telettel!

A tudós urak rémülten menekültek, és Mo Csi velük tartott. Öreg
Csin nem győzött mentegőzni a koldusok előtt.

– Ma a vőm volt a házigazda – mondta Rühösnek. – Nekem sem-
mi beleszólásom nem volt a vendégségbe. De hogy megmutassam,
mennyire sajnálom a mulasztást, valamelyik nap külön lakomát
rendezek számotokra.

A koldusoknak ajándékot osztott, és még kérte, vigyenek maguk-
kal két vödör bort és csirkét, libát, s mulatozzanak kedvükre Rühös
lakásán. A zűrzavar egészen sötétedésig tartott, amikor a hívatlan
vendégek végül elvonultak. Jü-nu a szobájában sírt kétségbeesetten,
Mo Csi pedig barátjától, ahol az éjszakát töltötte, csak reggel jött
haza. Veje láttára Csint a szégyenpír öntötte el, úgy érezte, minden
tekintélyét eljászotta. Mo Csi is meglehetősen zavart volt, de apó-
sához hasonlóan, érzelmeiről ő is mélyen hallgatott.

*Mikor a néma örömmagba harap,
Irtózik, borzong, de hangot mégsem ad.*

Jü-nu, szégyellvén, hogy ilyen alacsonyrendű család gyermeke, elhatározta, hogy mindent megtesz férje fényes pályafutásának érdekében. Biztatta a szorgalmas tanulásra, és akár régi, akár új könyvekre volt szüksége, semmi költségtől sem riadt vissza. Ha az értekezések fogalmazásához vagy a klasszikusok tanulmányozásához tudós segítségére szorult, nem ismerte a takarékoságot. Nagylelkűségében szép összeget bocsátott rendelkezésére, hogy baráti kapcsolatait kiterjessze, s ezáltal tekintélyét öregbitse. Mo Csi tudása ily módon napról napra növekedett, híre egyre fényesebb lett, úgyhogy huszonhárom éves korában, a helybeli vizsga letétele után, a fővárosban is sikeresen állta meg a legmagasabb fokú vizsgát, és a Hanlin Akadémia tagjává lett. Az új akadémikusok tiszteletére rendezett fogadás után új fekete selyemsüvegében és az udvari díszköntösben büszkén lovagolt haza. Ám Csin házának közelében, a báméskodó tömegben az utcagyerekek ujjal rámutatva, kiabálni kezdtek:

– Nézzetek oda! A kolduskirály veje hivatalnok lett!

Mo Csi nem akart az utcán jelenetet rendezni, ezért a megjegyzéseket lenyelte, s lovagolt tovább. Hazaérve, apósát a külső tisztelet jelével üdvözölte, de szívében keserű gondolatok érlelődtek:

„Ha annak idején tudom, milyen sikert aratok, nyugodtan várhattam volna, míg valami nemes családba nőülhetek. Most itt vagyok a kolduskirály apóssal. Míg élek, sem tudom ezt a csorbát kiköszörülni! Ha gyermekeim születnek, azok sem lesznek mások, mint a kolduskirály ivadékai, és a nép ujjal mutat majd rájuk, úgy csúfolja őket. Hiába, ami megtörtént, az megtörtént. A feleségem viselkedése mintaszerű, soha nem követi el egyikét sem a hét véteknek, amely a válásra okot szolgáltatathatna. Milyen igaz a mondás: – Elsietett házasság, késő már az orvosság!

Egészen letörtnek látszott, és Jü-nu hiába kérdezte, nem is egyszer, mi az, ami elszomorítja, makacsul hallgatott. Az igazság az

volt, hogy a jószerencse Mo Csivel elfelejtette mindazt a jótétéményt, amit a feleségétől szegénységében élvezett. Valóban, felesége segítségének ilyen mértékű lekicsinylése azt bizonyította, hogy szíve nincs a helyén.

Néhány nap múlva Mo Csit a Vuvej kerület kincstárosává nevezték ki. Apósa búcsúlakomát rendezett tiszteletére, és a koldusok ez alkalommal nem mertek mutatkozni.

Vuvej nem volt oly messze a fővárostól, hogy ne lehetett volna folyón elérni. Mo Csi elhatározta, hogy hivatali helyére feleségét is magával viszi. Pár napi hajózás után elérték a Caji-szorost, ahol az északi parton horgonyt vetettek. Ezen az éjszakán a telehold nappali világosságot árasztott. Mo Csi szemére sehoggy sem jött álom, felöltözött és kiment, hogy a hajóról gyönyörködjék a holdfényben. Egy árva lélek sem volt látható, s ahogy keserves sorsán rágódott magában, amiért kolduskirály az apósa, hirtelen gonosz ötlet villant át elméjén:

„Ha ez az asszony meghalna, újránősülhetnék, s az örök szegénységtől megszabadulnék.”

A gondolatot tett követte: már ment is, hogy hívja kabinjából a feleségét, holdfényt csodálni.

Jü-nu már mélyen aludt, de Mo Csi felköltötte, és addig unszolta, míg felkelt. Férjével nem akarván ellenkezni, csak úgy hevenyében vállára kapott valami ruhát, és kilépett a kabinajtón, holdat nézni. Mo Csi ekkor váratlanul megragadta, a hajóorrhoz vonszolta, és belökte a folyamba. Ezután, mint aki dolgát jól végezte, nyugodtan felébresztette a hajóslegényeket, és az evezőkhöz parancsolta őket:

– Ha jól dolgoztok, külön jutalomban részesültök!

A mit sem sejtő legények gyorsan ellökték a bárkát, és teljes erőből eveztek, szünetet sem tartva, míg vagy négy mérföldnyi távolságba nem siklottak. Miután újból kikötöttek, Mo Csi közölte az emberekkel, hogy a felesége a holdat bámulva a folyóba zuhant,

s ő képtelen volt kimenteni. Ugyanakkor három ezüsttallér borralót adott nekik. Az emberek gondoltak, amit gondoltak, szólni azonban nem mertek. Akadt a hajón néhány balga szolgálólány, aki elhitte, hogy úrnője valóban baleset következtében zuhant a folyóba. Ezek sírdogáltak egy kicsit, de nem sok idő telt bele, az egészet elfelejtették.

*Megvetve mélyen a koldusok nevét,
Hű asszonyát a szívtelen ellökte,
A szent kötést ily galádul megtörve,
Megérdemelte a gazfickók nevét.*

De mi történt Jü-nuval? A borzalmas rémületben azt hitte, ütött utolsó órája. Ám hirtelen érezte, hogy a víz alatt valami megragadja a lábát, s a part felé viszi. Ott aztán addig küszködött, míg felkapaszkodott a töltésre. Körülnézett. Sehol semmi, csak a hatalmasan hömpölygő víztömeg. A hajó eltűnt. Egyszerre megértette, hogy a felülkerekedett férj megvetette, és vízbe akarta fojtani, hogy valami előkelő családból újránősüljön. Így, ha a halált el is kerülte, nem volt hová mennie, és szomorú helyzetének tudatára ébredve keserves könnyekre fakadt.

A véletlen úgy akarta, hogy nem sokkal Mo Csi hajójának indulása után az újonnan kinevezett huajhszi közlekedési biztos, Hszü Tö-lou hajója épp ott vessen horgonyt, ahol Mo Csi az imént Jü-nut a vízbe lökte. Hszü a feleségével csevegett, bort kortyolgatott, s közben a kabin ablakából bámulták a holdat. Egyszer csak hallják, hogy valaki sír a parton. A sírás oly szívszaggató volt, hogy Hszü tüstént megparancsolta a hajóslegényeknek, kutassák fel, ki az, s azok meg is találták a parton magánosan zokogó asszonyt. Felhívták a hajóra, kikérdezték, honnan jött, s Hszü kérdésére el is mondta, hogy ő Vuvej kerület kincstárnokának felesége. És – szavait eleitől végig

könnyekkel kísérve – semmit sem hallgatott el abból, ami történt. Hszü és felesége a meghatottságtól szintén könnyeztek, s így vigasztalták:

– Ne sírj többé, mi örökbe fogadunk, és megtaláljuk a módját, hogy segítsünk rajtad.

Jü-nu halálával telten hajolt meg előttük. Hszü odaszólt feleségének, hogy adjon Jü-nunak száraz ruhát, és felajánlotta számára a hátsó kabint. A szolgálólányoknak megparancsolta, hogy ifjabb úrnőjüként tiszteljék, a hajósoknak pedig megtiltotta, hogy az éjjel történekről szót is ejtsenek.

Néhány nap elteltével Hszü megérkezett állomáshelyére. Mivel a Vuvej kerület az ő jogkörébe tartozott, és mivel felette volt a kincstárnoknak, Mo Csi is azok között az alacsonyabb rangú hivatalnokok között jelent meg, akik az új meghatalmazott előtt tiszteletüket nyilvánították.

„Csinos fickó – gondolta Hszü, egy pillantást vetve Mo Csire –, milyen kár, hogy ilyen hitvány tette vetemedett.”

Néhány hónap elteltével Hszü így szólt alárendeltjeihez:

– Van egy leányom, akinek mind a tehetségéből, mind a szépségéből bőven jutott. Eladósorba jutott, szeretnék számára olyan jó férjet találni, aki szívesen lakna a mi családjunkban. Nem tudnátok valakit ajánlani?

Valamennyi hivatalnok hallotta, hogy az ifjú Mo Csi elvesztette a feleségét. Így aztán mind őt ajánlották. Úgy vélekedtek, rendkívüli képességei Mo Csit alkalmassá teszik arra, hogy Hszü úr méltó veje legyen.

– Én is gondoltam rá – mondta Hszü –, de egy ember, aki ily fiatalon aratott sikert, becsvágyó lehet. Megtörténhet, hogy nincs kedve családtagként nálunk élni.

Hszü egyik alárendeltje azonban tiltakozott:

– Szegény családból származik. És ha te vagy az apósa, uram, úgy érezheti magát, akár a nemes fa árnyékában a nádszál. Ugyan, mi kifogása lehetne?

– Ha gondolod, hogy lehetséges, nem ajánlanád a házasságot Mo Csinek? – kérdezte Hszü. – Ajánld úgy, mintha a magad ötlete volna, hogy lássuk, hogyan hat reá. Ne mondd, hogy az én kívánságom, nehogy ez megzavarja.

Mo Csi hivatalnoktársai ennek a beszélgetésnek megfelelően értettek szót a fiatalemberrel, és felajánlották, hogy vállalják a házasságközvetítést, Mo Csi ugyancsak kívánta, hogy jó viszonyba kerüljön a magasabb rangú tisztviselővel, de hogy főnöke családjával kerülhet házassági kapcsolatba, az legmerészebb álmait is felülmulta.

– Ha el tudjátok intézni – felelt ragyogó arccal –, örökre lekötölezték.

– Csak bízzad ránk! – nyugtatták meg, és visszamentek a hírrel a főhivatalnokhoz.

– Mo Csi nagyon kedves, hogy elfogadja az ajánlatot – szölt Hszü –, de mi annyira szeretjük a lányunkat, hogy attól félek, elkényeztettük; ez az oka, hogy nem szeretnénk, ha férjhezmenése után elhagyna bennünket. Mivel Mo Csi fiatal, és megvan a maga akarat, tartunk tőle, hogy alkalomadtán viszály támadhat köztük, ez pedig igen bántana bennünket. Ezt jó előre tisztáznunk kell, és reméljük, Mo Csi türelmes lesz leányommal. Csak ha ebben a tekintetben megegyeztünk, akkor merjük őt otthonunkba hívni.

Mikor az üzenetet átadták Mo Csinek, mindenbe feltétel nélkül beleegyezett. Már nem a régi szegény diák volt, és most aranyozott művirágot, tarka selymet küldött a menyasszonynak. Megállapodtak egy jó előjelű napon, és Mo Csi már égett a láztól, hogy mielőbb a feljebbvalója veje lehessen.

Közben Hszü megkérte feleségét, mondja a következőket Jü-nunak: „A biztos úgy vélekedik, a magad korabeli leánynak kár magánosan tölteni napjait, ezért arra gondolt, hogy feleségül ad egy ifjúhoz, aki letette már az államvizsgát. Kérlek, ne utasítsd vissza.”

– Ha nem is származom előkelő családból – válaszolt Jü-nu –, ismerem a kötelességemet. Amikor Mo Csi felesége lettem, az egész életre hűséget fogadtam. Noha ő magához alacsonynak ítélt bennünket, s kegyetlenül és hitvány módon el is taszított magától, én csak azt tehetem, ami helyes. Máshoz menni feleségül méltatlan cselekedet lenne. – Szavait végezvén, zokogni kezdett.

Hszü asszony, őszinte megnyilatkozását látva, megmondta neki az igazat.

– Ez a fiatal akadémikus senki más, mint maga Mo Csi. Férjem haragszik rá kőszívű viselkedése miatt, de szeretne benneteket újból összehozni. Ezért azt állította, hogy a leánya vagy, és megkérte hivatalnoktársait, üssék nyélbe a házasságot. Mo Csi készségesen beleegyezett, és a terv szerint ma éjjel vejünk lesz. Mikor a nászterembe lép, lesz alkalmad bosszút állni.

Jü-nu letörölte könnyeit, arcát rizsporral hintette be, és felcícomázta magát az esküvőre. Beesteledvén, Mo Csi kicsípte magát, süvegén aranszínű virágdísz, vállán bíbor selyemátvető, úgy ügetett díszesen felszerszámozott, gyönyörű lovon, maga előtt két sor muzsikussal a biztos házába. Hivatalnoktársai mind elkísérték a vőlegényt új otthonába, s az utat az ujjongók sora szegélyezte.

*Büszke fehér ló, cintányér, dobszó,
Nézd a vőlegényt, nyalka, pompázó,
Kolduskirályhoz mi köze lenne,
A szegény Jü-nu nem jut eszébe.*

A főhivatalnok házát ezen az éjjelen szőnyegek díszítették, lobogó tarka selymek, trombita- és dobszó adta hírül a vőlegény érkezését. A kapuhoz érve Mo Csi leugrott lováról, és Hszü hivatalos díszben sietett üdvözlésére. A hivatalnokok ekkor elbúcsúztak, és Mo Csi a belső csarnokba lépett. Két szolgálólány kísérté be a menyasszonyt, aki vörös selyemfátyolt viselt az arcán. A korláton kívül álló szertartásmester szavára az ifjú pár meghajolt az ég, a föld, a menyasszony atyja, anyja, majd végül egymás előtt. Ezután az új házassokat esküvői lakomájukra a nászterembe kísérték.

Mo Csi egész este a mennyországban érezte magát; boldogsága minden képzeletet felülmúlt. Emelt fővel, magabiztos léptekkel haladt a nászterem felé. De jóformán még be sem lépett, amikor az ajtó mögül rátámadt vagy hét-nyolc szolgálólány, fiatal és öreg vegyesen, mindenféle bottal, bambuszpálcával felfegyverezve. Vállára, hátára zuhogott az ütés, selyemsüvege is leesett fejről. Hiába kiabált kínjában, nem volt menekvés. Végül kétségbeesetten a földre esett, és ordítozni kezdett:

– Apósom, anyósom! Segítség!

Ekkor egy lány parancsszavát hallotta:

– Ne üssétek agyon a szörnyeteget! Hozzátok ide!

Az ütlegelés most megszűnt. A lányok fülön ragadták, kicsavarták a karját, és minden tiltakozására süketen, becipelték a menyasszony elé.

– Mivel érdemeltem ezt meg? – kiabált Mo Csi.

De amikor felnézett, kit látott a gyertyafényben nyugodtan ülni? Nem mást, mint volt feleségét, Jü-nut!

– Kísértet, kísértet! – rikácsolt Mo Csi, szinte esztét veszítve.

A lányok nevetésben törtek ki, és Hszü bejött.

– Attól ne félj! – szólalt meg a biztos. – Ez nem kísértet, hanem fogadott lányom, akit a Cajsi-sziklaszorosban találtam.

Mo Csinek még a szívverése is elállt, villámgyorsan letérdelt, és a földre borult.

– Elismerem a bűnömet, bocsánatért esedezem! – hangzott a vallomás.

– Ez nem rám tartozik – felelt Hszü –, leányomtól kell bocsánatot kérned.

Jü-nu azonban férje arcába köpött, és szidalmazni kezdte:

– Kőszívű szörnyeteg! – kiáltott. – Nem emlékszel a régiek mondasára: „Szerencsédben meg ne feledkezz azokról, akik szegénységben barátaid voltak. Gazdagságodban el ne hagyd az asszonyt, aki szegénységed megosztotta.” Üres kézzel érkeztél hozzánk, és csak a mi segítségünknek köszönheted, hogy tanulhattál, hogy hírnévre tehetél szert. Így jutottál el mostani sikeredig! Hogy reménykedtem eljövendő dicsőségemben! Ó, ha sejtettem volna, milyen hálátlanul feledkezel meg a múltról! Szerelmünknek hátat fordítva, a jótettet kegyetlenséggel viszonzva, a folyóba vetettél! Hála az égnek, amely megkönyörült rajtam: Hszü úr megmentette az életemet, leányává fogadott. Nélküle bizonyára megfulladtam volna, és testem a halak martaléka lenne. Hogy is lehetett ilyen szívtelen, hogy egy új házasság reményében megölj engem! Hogy is mersz még a szemembe nézni?

Keserves sírás közepette szitkokkal halmozta el férjét, hálátlansága és kegyetlensége miatt. A szégyen súlya alatt Mo Csi meg sem tudott szólalni, csak földre vetve magát, bocsánatért esedezett.

Hszü úgy érezte, hogy Jü-nu már eléggé korholta férjét, talpra segítette, majd így szólt az asszonyhoz:

– Most már ne haragudj, leányom, férjed megbánta bűnét, és nem kételkedem benne, hogy a jövőben mindenben megadja a neked járó tiszteletet. Valamikor ugyan házások voltatok, a mai napon azonban új élet kezdődik számotokra. Kérlek, az én kedvemért kíméld meg a további szemrehányásoktól.

Mo Csihez fordulva azt mondta:

– Ezt magadnak köszönheted, fiam, senkit nem vádolhatsz érte. Ma éjjelre el kell fogadnod büntetésedet, de anyósodat megkérem, szóljon néhány jó szót az érdekedben. – E szavakkal elhagyta a szobát.

Nem sok idő telt el, és megjelent a biztos felesége. Jü-nuval addig tárgyalt, míg sikerült rávennie, hogy Mo Csinek megbocsásson. Másnap Hszü veje tiszteletére lakomát rendezett, és visszaadott neki minden eljegyzési ajándékot.

– A leány csak egyszer fogadhat el nászajándékot – mondta. – Úgy kell legyen, hogy te már egyszer küldtél a Csin családnak; így én már nem fogadhatom el.

Mo Csi lehajtottá fejét anélkül, hogy egyetlen szót is szólt volna, Hszü pedig így folytatta:

– A megvetés, mellyel apósod sújtottad, a feleségeddel való kapcsolatodat annyira megmérgezte, hogy kis híján szörnyű bünt követtél el. Nos, én csupán egyszerű közlekedési biztos vagyok, és attól tartok, hogy állásom alacsony lesz számodra.

A szégyenpír Mo Csinek még a fejebúbját is elöntötte; nem győzött eleget hajlongani és mentetegetőzni.

*Hatalom, dicső szövetség volt az álma,
Asszonya felé dehogyis szállt a vágya;
Megvetés, szidás, bot kellett, hogy megértse:
A hitvány becsvágnak nincs semmi értéke.*

Mo Csi és Jü-nu ettől fogva boldogabban éltek, mint valaha. Hszü és felesége Jü-nuval úgy bánt, mintha saját leánya, és Mo Csival úgy, mintha valóságos veje lett volna. Jü-nu pedig, mint saját szülei-re, úgy tekintett az idős házaspárra. Mo Csi, példájukon megindulva, meghívta Csint, töltsse nála élete hátralevő napjait. És mikor

Hszü és felesége meghalt, Jü-nu, hálája jeléül, szüleiként gyászolta őket. A Mo és a Hszü család nemzedékeken keresztül bensőséges kapcsolatban maradt.

*A tiszta életűt napjai dicsérik,
Ki párját elveszti, azt átkok kísérik.
A meggyilkolt asszony könnyen fel is támad,
Tudod, az istenek minden titkot látnak.*

Fordította: Kemény Katalin

Guy de Maupassant

A csecsemő

Jacques Bourdillère örökké fogadkozott, hogy sohasem nősül meg, azután egyszerre mást gondolt. Egészen hirtelen történt – egy tengerparti fürdőhelyen, nyáron.

Valamelyik délelőtt elnyúlt a homokban, nézte, hogyan jönnek ki a nők a vízből, s amíg így nézegette őket, feltűnt neki egy kedvesen, kényesen mozgó, kicsi láb. Magasabbra emelte tekintetét, s az egész alak elbűvölte. Pedig az alakból nem látott mást, csak a bokát, s az aggodalmasan összehúzott fehér, flanel fürdőköpeny fölött a kibukkanó fejet. Azt beszéltek róla, hogy gyönyörökét hajszoló, érzéki férfi. Most is a kecses vonalak ejtették meg legelőször; de később már fogva tartotta a fiatal lány szelíd lelkének szépsége, ez a lélek egyszerű volt s jó, s olyan üde, mint az arca vagy az ajka.

Megismerkedett a családdal is, tetszett nekik, ő meg hamarosan lángolt a szerelemtől. Ha messziről meglátta Berthe Lannis-t az elnyúló tengerpart sárga homokján, a haja tövéig megborzongott. Mellette néma lett, sokszor egyetlen szót sem tudott mondani, egyetlen ötlete nem támadt; szívében mintha felforrt volna a vér, a füle zúgott, lelkében rémület volt. Ez volt hát a szerelem?

Ő nem tudta, nem értette az egészet, de mindenesetre elhatározta, hogy ez a kislány lesz a felesége.

A szülők egy ideig tévováltak, a fiatal férfi híre megzavarta őket. Szeretője volt; azt beszéltek: „régí ügy”; régi és komoly viszony. Az

ilyen láncról hiszi az ember, hogy már elszakította, de valójában örökké fogva tartja.

Ezenkívül hosszabb-rövidebb ideig minden nőt szeretett, akit csak megcsókolhatott.

De a férfi elfogadott minden feltételt, még arról is lemondott, hogy utoljára, búcsúképpen láthassa a nőt, akivel olyan sokáig élt. Egy barátja intézte a tartásdíj ügyét, az rendezte el a nő további életét. Jacques fizetett, s megtiltotta, hogy az asszonyról beszéljenek; még a nevét is el akarta felejtetni. A nő leveleket írt neki, ő fel sem bontotta. Jóformán hetenként érkeztek ezek a levelek, ráismert az elhagyott asszony ügyetlen betűire; s hétről hétre nőtt benne a harag: indulatosan kettétépte a borítékot, majd a levelet. Fel sem nyitotta egyiket sem, egyetlen sorát nem olvasta el, nem, egyetlen sorát sem, előre tudta, milyen szemrehányások és panaszok ostromolhatják.

A lány családja nemigen bízott állhatatosságában, a próba egész télen tartott, és csak tavasszal egyeztek bele a házasságba.

Párizsban tartották az esküvőt, május első napjaiban.

Úgy határoztak, hogy nekik nem kell a szokványos nászút. Kis táncmultságot rendeznek, melyen a fiatal unokahúgok fesztelenül ugráncolhatnak, de az egész legfeljebb tizenegy óráig tart, a hosszadalmas szertartások miatt amúgy is fáradtságos napot nem nyújtják tovább; a fiatal házások az első éjszakát a családi házban töltik, s másnap elutaztak a nekik oly kedves tengerpartra, ahol megismerték és megszerették egymást.

Este lett, a nagy szalonban táncoltak. Ők ketten behúzódtak a ragyogó selyemmel kárpitozott, kis japán budoárba; ma itt félhomály volt; a nagy színes lámpa bágyadt sugarai alig világították meg, úgy lógott a mennyezetről, mint egy óriás tojás. A félig nyitott ablakon néha friss szellő fújt be, végigsimította arcukat, odakint langyos és békés este volt, teli a tavasz illataival.

Hallgattak; egymás kezét fogták, s időnként erősebben meg-megszorították. A lányt kissé elkábította életének ez a nagy változása; tekintete bizonytalan volt, de azért mosolygott; izgalom remegett benne; bármelyik pillanatban sírva fakadhatott volna, de ugyanúgy akár elájul a boldogságtól; úgy hitte, az egész világ megváltozott attól, ami vele történt, nyugtalan volt, anélkül hogy tudta volna, miért, és azt érezte, testén-lelkén előmlik valamilyen meghatározhatatlan, gyönyörűséges fáradtság.

A férfi makacsul nézte, merev mosollyal. Beszélni szeretett volna, de nem ment, s csak ült, és minden lángolását kézszorogtatásokban fejezte ki. Olykor felsóhajtott: „Berthe!” – a lány ilyenkor mindig ráemelte édes, gyöngéd tekintetét. Egy pillanatig egymásra néztek, majd a lányt megrendítette és megigézte a férfi tekintete, és lesütötte a szemét.

Egyiküknek sem akadt olyan mondanivalója, amit most elővehetett volna. Magukra hagyták őket; de néha egy-egy táncoló pár elsuhan az ajtó előtt, és lopva megnézte őket, mintha szerény, meghitt tanúja volna egy titoknak.

Most egy mellékajtó nyílt – inas lépett be, tálcán sürgős levéllel, küldönc hozta az imént. Jacques remegve nyúlt a levélért, hirtelen értelmetlen félelem tört rá, mint aki megsejti a ráugró szerencsétlenséget.

Sokáig nézte a borítékot, a kézírás ismeretlen volt; nem mert felnyitni – egészen bolondul arra vágott, bár ne kellene elolvasnia, nem is tudja még, mi van benne, zsebre teszi, és ezt mondja: „Holnap! Holnap már messze leszek! Mit érdekel!” De a sarokba nagy betűkkel odaírták, s még alá is húzták: NAGYON SÜRGŐS – ez a két szó visszatartotta és megijesztette.

– Megengedi, drágám? – kérdezte.

Feltépte a leragasztott levelet, és olvasni kezdte. Elolvasta, rettenetesen elsápadt, előbb átfutotta egyetlen pillantással, s azután mintha szótagonként tagolta volna.

Amikor felnézett a levélből, egész arca dúlt volt. Dadogott.

– Drága kicsikém... a... a legjobb barátommal történt... valami nagy... nagyon nagy szerencsétlenség... Azonnal szüksége van rám... azonnal... életről és halálról van szó... Megengedi, hogy húsz percre elmenjek?... Rögtön visszajövök!

A fiatalasszony reszketve, ijedten hebegett:

– Hát akkor induljon, drágám!

Nem volt még eléggé a felesége, hogy kérdezősködni mert volna. Hogy *tudni* akart volna. A férfi már ott sem volt. Ő egyedül maradt, és hallgatta, hogyan táncolnak a szomszéd szalonban.

Jacques ezalatt felkapott egy kalapot, mely éppen a keze ügyébe akadt, karjára dobta valakinek a felöltőjét, és futva ment le a lépcsőn. Mielőtt kilépett volna az utcára, megállt a folyosó gázlámpája alatt, és még egyszer elolvasta a levelet.

Uram!

Egy Ravet nevű nő, úgy látszik, a maga régi barátnője, most szült gyereket, azt mondja – a magáé. Az anya meg fog halni; könyörög, látogassa meg. Ne haragudják, hogy írok, és arra kérem, ha teheti, jöjjön el erre az utolsó találkozásra, ez a nő nagyon szerencsétlennnek látszik, és megérdemli a szánalmat.

Híve

Dr. Bonnard

Amikor belépett a haldokló asszony szobájába, az már agonizált. A férfit először meg sem ismerte. Az orvos és két ápolónő foglalkozott a nővel – a földön mindenféle jéggel telt vödrök és vérrel átitott vászondarabok.

A padlón tócsákban állt a kiloccsant víz, valamelyik bútoron két gyertya égett, az ágy mögött kis nádbölcsőben a gyerek sírt; síró

hangjaira az elkínzott anya mozdulni próbált, reszketve a jeges bo-rogatások alatt.

Vérzett; halálra sebzetten vérzett, ez a szülés megölte. Az élet va-lósággal elszivárgott belőle; s hiába volt a jég, hiába minden gon-doskodás, a legyőzhetetlen vérzés csak nem szűnt, egyre közelebb hozta az utolsó percet.

Most megismerte Jacques-ot, fel akarta emelni két karját – de oly gyenge volt, nem futotta rá az erejéből. Ólomszínű arcára kitolultak a könnyek.

A férfi térdre esett az ágy előtt, megfogta egyik lecsüngő kezét, és hevesen megcsókolta. Majd lassanként egészen felemelkedett a so-vány arc mellé – az megremegett érintésére. Az egyik ápolónő – ke-zében a gyertyával – odaállt, és rájuk világított, az orvos meg a szo-ba mélyébe húzódott, innen figyelte őket.

Ekkor a nő nagyon gyöngé, lihegő hangon megszólalt:

– Meghalok, drágám. Ígérd meg nekem, hogy itt maradsz végig! Jaj, ne hagyj el most, ne hagyj egyedül az utolsó percben!

A férfi sírva megcsókolta a homlokát, a haját.

– Nyugodj meg! – suttogta. – Itt maradok!

Néhány pillanatig várnia kellett, annyira elfulladt a lélegzete, oly gyenge lett. Azután folytatta:

– A gyerek a tied! Esküszöm az Istenre, esküszöm lelkem üdvös-ségére, halálom pillanatában esküszöm neked! Soha nem szerettem más férfit, csak téged... Ígérd meg, hogy nem hagyod el!

A férfi még megpróbálta karjába emelni a szerencsétlen, megté-pett, elvértelenedett testet. Lelkifurdalástól és kétségbeeséstől felka-vartan tördelte:

– Esküszöm!... Esküszöm, hogy felnevelem... és szeretni fo-gom!... Soha-soha nem hagyom el!

Ekkor az asszony kísérletet tett, hogy megcsókolja Jacques-ot. De már nem tudta felemelni fáradt fejét – csak fehér ajkát nyújtotta

előre, csókot kérőn. És a férfi odahajolt, hogy elfogadja a siralmas, esdeklő csókot.

Most a nő kissé nyugodtabban, egészen halkan suttogetta:

– Hozd ide... hadd lássam, hogy szereted-e?

Jacques a gyerekhez lépett.

Óvatosan az ágyra tette, kettejük közé, és az apróság abba hagyta a sírást.

– Most már ne mozdulj! – súgta az asszony.

És ő nem mozdult. Csak ült, égő kezében tartotta a haláltusa borzongásaitól meg-megrázkódó kezét, egészen úgy, mint nem is oly régen egy másik kezét, melyet a szerelem borzongatott és remegtetett. Időnként az órára nézett, lopva a mutatóra pillantott, már elmúlt éjfél, azután egy óra, majd kettő.

Az orvos visszavonult; a két ápolónő halkan járkált a szobában, de most már jó ideje ültek és bóbiskoltak. A gyerek aludt; és úgy látszott, hogy lehunyt szemmel az anya is pihen.

Amikor az első sápadt, hajnali fény átszűrődött a gondosan összehúzott függönyökön, váratlanul olyan hirtelen és izgatottan nyújtotta előre karját, hogy majdnem a földre lökte a kicsit. Hörgés tört fel a torkában; és úgy maradt, a hátán fekvé, mozdulatlanul, holtan.

A két ápolónő odaszaladt, és megállapította: vége.

Még utoljára ránézett a nőre, akit valamikor szeretett, azután az órára: négy óra volt; s már rohant is, felöltőjéről teljesen megfedkezve, fekete kiskabátban, karján a csecsemővel.

A fiatalasszony eleinte elég türelmesen várt a kis japán budoárban, amikor magára hagyták. Később – hogy a férfi csak nem jelentkezett – bement a szalonba, látszólag közömbösen és nyugodtan, de belül nagyon izgatott volt. Anyja észrevette, hogy egyedül van, és megkérdezte:

– Hát a férjed? Hol van?

Ő azt felelte:

– A szobájában. Rögtön visszajön.

Egy órával később, amikor már mindenki kérdezgette, bevallotta a levelet, s elmondta, milyen dúlt volt Jacques arca, és mennyire fél valamilyen szerencsétlenségtől.

Még vártak. A vendégek elmentek; csak a szülők s néhány egészen közeli rokon maradt. Éjfélkor lefektették a sírástól egészen öszszetört fiatalasszonyt. Anyja és két néne ágya körül ültek, és szó nélkül, kétségbeesetten hallgatták, hogyan sír... Apja felkereste a rendőrfőnököt, hátha megtud valamit.

Hajnali ötkor könnyű zaj hallatszott a folyosóról; csendesen nyílt és csukódott egy ajtó; majd hirtelen macskanyávogáshoz hasonló kis kiáltás futott szét a csendes házban.

A nők rögtön felugrottak – s bár ott volt anyja és a két néni –, Berthe rohant ki legelőször, magára szorítva éjszakai pongyoláját.

Jacques szobája közepén állt, ólomszürke volt, lihegett, s karján egy csecsemőt tartott.

A négy nő rémülten bámult rá; de Berthe egyszerre vakmerő lett, és aggodalomtól elszoruló szívvel hozzáfutott.

– Mi történt? Mondja, mi történt?

A férfi nem látszott egészen épeszűnek; szaggatottan válaszolt.

– Hát az... az... hogy van egy gyerekem!... És az anyja meghalt...

És ügyetlen kezével előrenyújtotta az üvöltő csecsemőt.

Berthe szó nélkül megfogta a gyermeket, megcsókolta, magához szorította, majd férjére emelte könnyes szemét:

– Azt mondta, hogy az anyja meghalt?

– Meghalt... Rögtön utána... A karomban... Már nyáron szakítottam... Én semmiről nem tudtam... Az orvos hívatott...

– Hát majd felneveljük a kicsit – mondta csendesen Berthe.

Fordította: Illés Endre